

گروه علوم قرآنی، تفسیر و حدیث

سید محمدعلی طباطبائی

رتبه: برگزیده دوم بخش بزرگسال

تحصیلات: دکتری

عنوان اثر: بررسی زمینه‌های تاریخی اعتقاد به تحریف تورات و انجیل

در میان مسلمانان نخستین

قالب اثر: رساله دکتری

درباره پژوهشگر

سید محمدعلی طباطبائی در سال ۱۳۶۳ در قم به دنیا آمد. وی پس از طی دوره کاردانی کامپیوتر در اصفهان، مسیر تحصیلات خود را به سمت علوم انسانی تغییر داد و برای مطالعه علوم قرآن و حدیث وارد دانشگاه رضوی مشهد شد. وی سپس در دوره کارشناسی ارشد به دانشگاه ادیان و مذاهب قم رفت و در آنجا با تحصیل در رشته ادیان ابراهیمی با روش‌های جدید مطالعات ادیان آشنا شد و با اندوخته‌ای که از رهگذر مطالعات تاریخی ادیان به دست آورده بود، در دوره دکتری به رشته علوم قرآن و حدیث بازگشت. در این مقطع، وی با بهره‌گیری از روش‌های جدید مطالعات تطبیقی و تاریخی ادیان به پژوهش درباره تاریخ انگاره تحریف تورات و انجیل در میان مسلمانان نخستین پرداخت که تشکیل دهنده مواد رساله دکتری او شد که در نهایت در سال ۱۳۹۶ از آن دفاع کرد. او از سال ۱۳۹۳ عضو پژوهشگاه قرآن و حدیث، و از سال ۱۳۹۸ عضو پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی است و در این مدت علاوه بر شرکت در کنفرانس‌های داخلی و خارجی، موفق به انتشار مقالاتی در مجلات معتبر بین‌المللی مانند عربیکا و البیان شده است. وی پیش‌تر رتبه نخست المپیاد دانشجویی کشوری در سال ۱۳۸۸، رتبه نخست در آزمون دکتری سراسری سال ۱۳۹۱ و مقام شایسته تقدیر برای گردآوری و ترجمه مجموعه مقالات «تفسیر امامیه در پژوهش‌های غربی» و «قرآن‌شناسی امامیه در پژوهش‌های غربی» در جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶) را در کارنامه علمی خود ثبت کرده است.

چکیده اثر

این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش است که اعتقاد به تحریف تورات و انجیل از چه زمانی و به چه علل و اسبابی در میان مسلمانان پدید آمد و پس از آن چه مراحل را طی کرد تا به وضعیتی که امروز می‌شناسیم رسید. برای پاسخ به این پرسش، رساله در سه بخش مجزای پیشاقرآنی، قرآنی و پس‌اقرآنی به کندوکاو درباره ریشه‌های این اعتقاد می‌پردازد و نشان می‌دهد که به دلایل تاریخی امکان اینکه قرآن را در داشتن چنین اعتقادی متأثر از فرقه‌های پیشاسلامی بدانیم، منتفی است. فراتر از آن، پژوهش‌های معناشناختی در تمام آیات مرتبط با این موضوع، اثبات می‌کند که اساساً قرآن جز نگاه تکریم‌آمیز و تأییدگونه به تورات و انجیل، نگرش دیگری در باب این کتاب‌ها ندارد و نهایتاً از کتمان یا تفسیر نادرست آنها توسط اهل کتاب گلابه‌مند است. به این ترتیب، مهم‌ترین بخش رساله، یعنی بخش پس‌اقرآنی بر این ایده متمرکز می‌شود که کهن‌ترین شواهد از تحریف باوری مسلمانان به چه زمانی برمی‌گردد. این تحقیق نشان می‌دهد که در سراسر قرن نخست چنین شاهدی در دست نیست، در قرن دوم تنها زمزمه‌هایی مبهم در این زمینه به گوش می‌رسد و سرانجام در آغاز قرن سوم هجری است که برای نخستین بار و به دلایل خاصی که در رساله از آنها بحث شده، این موضوع در میان متکلمان مسلمان مطرح می‌شود؛ اما عملاً از قرن پنجم هجری به بعد است که اعتقاد به تحریف تورات و انجیل در میان مسلمانان شایع و رایج می‌شود.

